

V sredo in saboto

izbaja in velja:

za celo leto . . .	5 for. — kr.
za pol leta . . .	2 „ 70 „
za četert leta . . .	1 „ 40 „
Po pošti:	
za celo leto . . .	6 for. 30 kr.
za pol leta . . .	3 „ 20 „
za četert leta . . .	1 „ 70 „

SLOVENEK.

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na veke!“

Nar. pesem.

Oznanila

Za navadno dvestopno verso se plačuje: 5 kr. ktera se enkrat 8 kr. ktera se dvakrat, 10 kr. ktera se trikrat natiskuje; več pismenke plačujejo po prostorus

Za vsak list mora biti kolek (štempej) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

Št. 41.

V Celovcu v saboto 3. junija 1865.

Tečaj I.

Ideja avstrijske države.

V.

Od leta 1848 se je veliko imenitnih reči v Avstriji godilo. Pa najimenitnejša med vsemi je oklic diplome od 20. oktobra 1860. Palacky pravi, da je oktoberska diploma najpervo in najvažnejše djanje za tako imenovano pragmatičsko sankcijo l. 1713—24. Imenitnost te diplome pa leži veliko več v njenem duhu in v njenih pravilih, ktere oznanuje, kakor v njeni obliki, to je v besedah in paragrafih, s kterimi se oznanuje. Pravi in najimenitnejši duh te diplome je ta, da se je naš presvitli cesar z vso njegovo preslavno hišo dobrovoljno in slovesno odpovedal pravice, celo svojo državo vladati absolutično, in je torej absolutizem v Avstriji na vekomaj nemogočnega storil. Iz duha imenovane diplome sledite dve pravili:

1. Oblast, postave dajati, deli se med cesarjem in ljudstvom, in 2. ta postavodajavna oblast naj se tako izpeljuje, da se na eni strani edinost in celota avstrijske države ohrani, na drugi naj se pa gleda in ozir jemlje na različne namere, na zgodovinske spomine in narodne potrebe vseh narodov. To je duh in jedro oktoberske diplome.

Njene besede pa, v kterih je pisana, nosijo na sebi znamenje, da se je prenašlo spisala in premalo opilila. To kaže in priča drugi odstavek paragrafa tretjega, v kterem si cesar priderzuje pravico, presodbi državnega zbora izročevati tudi te reči, ktere ne spadajo samo v presojo vesoljnega državnega zbora. Te besede niso prav jasne, — vendar pa je to gotovo in jasno, da naš presvitli cesar, ki očitno pravi, da hoče zanaprej gledati, kolikor le koli edinost in celota države pripušča, na zgodovinske pravice raznih narodov, ni imel in tudi imeti ni mogel misli in volje, tisto centralizacijsko in niveliravno smisel in namero nekdanje združene dvorske kancelarije tudi zanaprej še pri življenju obdržati, temveč volje je bil, za vselej jej konec storiti. Po tem takem, ker besede niso dosti jasne, ni se čuditi, da vse tri stranke, ktere se zdaj v Avstriji nahajajo, te besede vsaka drugače razlagajo, zraven pa vsaka pravi in terdi, da ima prav. Centralistična stranka stoji za februarski patent in terdi, da ta patent prav izpeljuje oktobersko diplomu; — dualistična stranka, ki hoče državo raztergati na dva kosa, opira se tudi na to diplomu in pravi, da postavodajavna oblast gre deželnemu zboru ogerskemu in ožemu državnemu zboru, — federalistična stranka pa tudi misli in terdi, da le ona imenovano diplomu v pravem in prvotnem namenu presvitlega cesarja zastopi in izpeljuje.

Različnih misli zastran diplome so bili tudi državniki, kterim je bila izpeljava njena izročena. Goluhovski je narobe zastopil duh oktoberske diplome, — priča temu so njegovi starokopitni deželni statuti, ktere je na podlagi oktoberske diplome na svitlo dal. Poklican je bil za njim Šmerling, naj izpelje diplomu.

Pa tudi on je ni prav zastopil ali vsaj ni dobro preudaril njenega duha. Cesar se je namreč za vselej odrekel pravice, enostransko dajati postave, timveč vselej sklicevati in poslušati ljudske poslance. Ali bi ne bilo po tem tudi naravno bilo, da cesar skliče poslance in z njimi napravi svojim narodom postavu vseh postav, to je konstitucijo ali ustavo. Tako se je pa proti duhu februarski patent oklical in od vlade oktojiral. Vem, da se je to zgodilo zavoljo tega, da se prepiranju in nemiru v okom pride, ki pri takih posvetovanjih vselej navstane. Ali je pa to srečno šlo izpod rok? Kar se je štiri leta sem godilo, priča nam glasno in neopovergljivo. Da bi se ta politično — logični pregrešek popravil, naredil se je §. 14 februarskega patenta, kteri pravi, da se more ta februarski patent prenarediti. Minister Smerling pa le, zdi se nam, tirja, naj se avstrijski narodi nepogojno podveržejo temu patentu.

Ta patent se pa tudi ne zлага z diplomu v mnogih rečeh. Diplom v III. odstavku pravi: Vsa druga postavodajavna opravila, ktera niso bila omenjena, bojo se reševala v deželnih zborih. Februarski patent je pa te besede zasukal in pravi: Vse, kar ni očitno deželnim zborom prideržano in izročeno, spada v postavodajavno moč vesoljnega ali ožega zbora. In kar se je v dozrajnih sejah državnega zbora posvetovalo in sklepalo, kaže nam, kam centralisti merijo. Skusili so vse naučne zadeve, vse sodnijske naprave za celo državo centralizirati in osnovati po enem kopitu. Ministri tega sicer niso pripustili, pa ne iz političnih pravil, timveč ker za to ni še prišel pravi čas. Tako tudi odločuje in sklepa državni zbor o finacijskih zadevah, ktere spadajo po diplomu v oblast deželnih zborov. Bati se je, da, če tako naprej pojde, bode državni zbor vso oblast na — se potegnjal in deželni zbori bojo se pogovarjali le o bolnišnicah, o vkvartirovanju in predpregah in drugih takih malenkostih.

Zatorej kličemo mi Slavjani: Non possumus — ne moremo — in ne potegnemo s centralistično stranko, ker gre nam za glavo in nočemo poginiti narodne smerti. —

Deržavni zbor.

Omenili smo zadnjič, da se zbornica kaj pridno in natanko posvetuje o vladnem predlogu, naj bi ne bil fevdni Aški okraj na Češkem nič več davka prost. Meri pa ta okraj poldrugo štirjaško miljo in šteje kacic 20.000 prebivalcev. Odkar spada k Češkej, in to že od l. 1831, ne plačuje nič davka. Ker je dan današnji nezaslišano, da se še kje kak tako srečen kraj nahaja, da bi ne bil davku podveržen, — potrebe pa so neizrečeno velike in vsi drugi z davki vsake baže preobloženi — ni čuda, da je tudi vlada predložila, naj se Aškemu ta privilegija vzame in naj bode davku podverženo; to bi vsako leto z vsemi dokladami vred znašalo okoli 50.000 gld. neposrednjega

in ravno toliko posrednjega davka. To pa, če ravno ni veliko, zdajalo bi vendar nekaj! Dotični odbor pa je nasvetoval, naj se neposrednji davki začno še le l. 1874, posrednji pa koj prihodnje leto pobirati. Zbornica pa je odobrila predlog barona Pratobevera, ki je nasvetoval, naj se neposrednji davki Aškim fevdnikom l. januarja l. 1866 nalože, ravno tako tudi vsi drugi davki; nekdanji podložniki pa plačujejo do l. 1873 le polovico neposrednjega davka. — Minister je tudi odgovoril na vprašanje, kako je s pašniki na Bulgarskem, na ktere so dozdej sedmograški ovčarji drobnico gonili, zdaj pa je več ne smejo. Minister pravi, da je bila zastran paše pogodba s turško vlado, ki jo je pa zdaj zavolj tega razderla, ker je toliko tisoč Čerkesov tje naselila. Ponoviti pa se zamore le tedaj spet, ko nastopijo boljše okoliščine. — Finančni minister bi neki spet rad nič manj in nič več kot 40 milijonov kje na posodo dobil. Res, da bo letos spet veliko davka na dolgu ostalo in da tudi drugod ne bo toliko dohodnine, kakor se je pa s konca pričakovalo; ali pravi deficit znaša le 8 milijonov, torej bi se moralo le toliko na posodo vzeti, pa nič več — če se hoče kdaj na suho priti.

Avstrijsko cesarstvo.

Dežele niže-avstrijske.

Na Dunaju 28. maja. M. — Ker je na tukajšnjem vseučilišču mnogo slovenskih dijakov, katerih starši doma na slovenski zemlji prebivajo, in kateri bi gotovo tudi radi zvedeli, kako in kaj se godi na našem starodavnem vseučilišču, mislim, da mi ne bodo našinci za zlo vzeli, ako svojemu zadnjemu pismu še to dostavim, da se je „venerabile consistorium“ o volitvah v dijaški odbor nekoliko vdal in da je obrok do 17. maja podaljšal. In res, volilo je še precej dijakov, pri pravnikih in in medicinarjih blizo 100, se ve da večidel iz tistih razredov, v katerih izpite ali skušnje delajo; od filozofov ali modroslovcev pa ni bilo sluha ni duha pri volitvi. Pa kakšne so bile te volitve! Marsiktero ime, kakor Cezar, Napoleon, Pij IX. itd., se je našlo na listih za volitev odbora, v kterega so dijaki s 6 in 8 glasi med 1000 izvoljeni bili! Mnogo se je pa volitve popolnoma odreklo. Dekani posebnih fakultet pa so to vseučilišni konzistoriji naznanili. Vse pa je zdaj radovedno, kako se bodo te čudne homatije na našem vseučilišču končale. Tudi akademsko pevsko društvo je tej svečanosti svojo podporo odreklo, ako se ne skliče „občni dijaški zbor,“ kateri naj bi v teh rečeh veljavno pravdo dognal. Ali ga pa bo konzistorija z ministerstvom vred tudi dovolila, to pa je drugo vprašanje. — H koncu še nekaj o Sloveskih rečeh. Poslednjo nedeljo 21. maja se je v Jožefovem predmestnem gledišču česka igra „Praški flamander“ predstavljala, in sicer z občno pohvalo in pri jako polnej hiši. — Prihodnji torek se bo tukajšnja slovanska „beseda“ (čitalnica) slovesno odperla. G. pervosednik, grof Cernin, bode imel vvodni česki govor. Toda o tem prihodnjič kaj več. —

Dežele notrajno-avstrijske.

Iz Celovca. (Lepo djanje). Kerška škofija je uboga škofija in ne šteje veliko duhovnikov, ki bi na svoje stare dni gledali brez skerbi. Kaj je 300 gld. k večemu 400 gld. penzije za starega, bolehnega človeka, — fare pa dajejo tako pičle dohodke, da si malokteri duhovnik more kaj prihraniti na svoje stare dni. Pa vendar je še darežljivih duhovnikov, ki od svojega

gotovo ne velikega premoženja dajejo za bogoljubne naprave. Tako moremo naznaniti blago delo, katero je storil te dni visokoč. g. Lesjak Janez, fajmošter v št. Jurju na Stermcu. Na tej fari, katero že več ko 30 let oskerbljuje, si je prihranil nekaj denarja in zdaj deli dobrote na vse strani. 500 gld. je poslal za Marijanišče, 50 gld. za družbo sv. Modesta in 50 gld. za družbo sv. Mohora. Taka žlahtna dela pojdejo za našim gospod Janezom v večnost; — ti Janez, nisi bil samo z besedami slovenski rodoljub, izkazal si se tudi v djanju pravega domorodca. Slava ti in Bog te še živi veliko let!

Iz spodnje južne doline (Unterjaunthal). A. — (Nekaj o slovensčini). Tudi po naši dolini se oživlja in že živi pravi slovenski duh in z veseljem imenujemo ta kraj slovensko polje.

Poglejmo prvo faro od štajerske meje, z imenom „Černeče,“ in videli bomo, kako vneti so tukaj kmetje za napredovanje, katero nam je v sedajnem času posebno potrebno. Tukaj so morali veliko in veliko let čez Dravo uro hodá v šolo hoditi preborni otročiči, kateri so se hotli najpotrebnejših reči naučiti. Ali časi so se spremenili. Dobili so zdaj moža, kateri bo zraven cerkvene službe tudi otroke podučeval. Popravili mu bojo tudi v kratkem šolsko sobo. To je lepo! — 30. aprila volili smo cerkvene ključarje (Kirchenkammerer). Izvoljeni so bili enoglasno trije verli za slovenski pravi duh vneti možje. Slava vsem, posebno pa g. fajmoštru Tomažu Hanžič-u in g. Janezu, po domače Lušinu, grajščaku na vasi.

Stopimo od Černeč na desnem bregu mogočne Drave nekoliko korakov naprej in kmalo bomo imeli pred očmi razširjeno faro „Libeliče“ (Leifling). Tukaj živi pravi slovenski duh. V cerkvi in šoli je vse le po slovensko. Napisi po pokopališčih so večidel domači. Prepevajo se v cerkvi samo slovenske pesmi in tudi ljuba mladina se izurja in poje že mične in lepe slovenske pesmi. Postavili so tukaj lepo šolsko hišo in popravili lani veliki oltar. Pa kdo je vse to sprožil in napravil? G. fajmošter Viktor Puher so se trudili, da se je popravila cerkev in zidala šolska hiša. Tudi delajo prav lepo na slovenskem polju, darujejo ali posojajo, kjer in kar morejo, mladini in drugim kake lepe slovenske bukvice. Pa vse to tudi podpira in pomaga naš mladi slovenski rodoljub in učitelj, g. Janez Valentinič. G. fajmošter in g. Valentinič prebirata marljivo slovenske časopise in potem jih posojata in priporočata svojej seseščini. G. fajmošter so kaj lepo nagovarjali pri velikonočnem spravevanju kmečke gospodarje, naj si naročijo slov. časopise in so jim tudi v zglede stavili nektere kmete, ki že več let „Novice“ prebirajo. Tudi se je slišalo, da se mislijo nektteri iskreni Slovenci združiti, si več slovenskih časopisov in bukvic naročiti in jih skupej prebirati. Bog daj, da bi se to res zgodilo! Bog živi za vse dobro vnetega g. fajmoštra in tudi vse Libeličane! —

Iz Ljubljane. K. (Slovensčina. Kamnosek Tomana. Založništvo.) (Konec.) Proti koncu svojega govora nas je pa pohvalil. Pripovedoval je namreč, da je bil tudi v delavšnici tukajšnjega kamnoseka gosp. Petra Tomana na dunajski cesti, da je ondi mojsterska dela izdelana iz marmorja videl, in je posebno hvalil imenovanega gospoda, razjasnovaje nam, da je on teoretično in djansko izučen, da se deleč na okrog tako izurjen kamnosek ne nahaja. Rabi pa on černi, rujavi in rudeči domači marmor, pa tudi belega kararskega. Mojstra hvalijo njegova dela sama, ktera so

umetno, lično, terdno in po nizki ceni izdelana. Ravno sedaj stoji v njegovi delavšnici spominek v podobi 4 voglate piramide, namenjen na vert Turnograški blizo Kranja. Spominek je iz rujavega kranjskega marmorja, ki se pri Nabrežini nahaja, je 9 čevljev visok, ter ima na eni strani sledeči napis: „Zmirej krasna je narava“. Jozipina Turnogradska; potem nižej: „Jedini hčerki in sestrici preljubi Jozipini v spominj“. — Še bi bili kaj več zvedeli, kaj nam je posebno potreba, toda ura je hitela, prijatelj nas je moral zapustiti in je vzel zopet slovo. — Domorodci, odpravimo, kar je graje vrednega in napredujmo vsaki dan, da ne zaostanemo. — Pri nas je umerl 14. t. m. obče spoštovani novični komisar Jože Pfeifer. Vzrok njegove smerti nam ni znan; mogoče da je k temu pripomoglo tudi to, ker je bil njegov sin pred novim letom iz šol izključen; učenec namreč se je prederznil zaradi posvarjenih izdelkov šolskih nalog pristaviti opombo, da hoče le v pomenu dotičnega gospoda učenika pisati in se ogibati vseh drugih izrazov, ki so mu sicer se privlačili. Reklo se je, da se s tem učenec učenikom upira in izstopiti je moral iz šole, ako ravno so njegovi sodijaci v posebni vlogi zanj pri c. kr. deželni vladi prosili. Nadalje je bil ravno po izključbi omenjeni dijak in še nek drug obdolžen, da je nekemu učniku (Nasslnu) okna pobil. Že bolehní oče moral je zaradi nedolžnosti svojega sina pred sodbo pričati. Mogoče je tedaj, da so te dogodbe tudi k prezgodnji smerti mnogo spoštovanega moža pripomogle. Bodi si pa, kakor hoče, mi njegovo zgubo obžalujemo in mu večni pokoj voščimo! — Ker že o dijacih govorimo, moramo še druge žalostne novice opomniti. Iz tukajšnje gimnazije namreč je bilo zadnji čas zopet 10 dijakov iz raznih viših gimnazijalnih razredov pahujenih in sicer zato, ker so se zoper šolske postave pregrešili. To je res kaj žalostno, opomnimo pa le, da se za nekdanjega slavnega vodja, g. Nečáseka, kaj tacega nikdar ni pripetilo. Več o tem ne govorimo!

Dežele trojedine kraljevine.

* **Iz Zagreba.** (Deželni zbor in g. Mažuranič). Te dni skačejo po našem mestu razne in imenitne novice. Govori se, da naš deželni zbor gotovo 17. julija začne zborovati, da bode sklican po ustavnem potu, ne pa po oktrojiranem volitnem redu banske konferencije, in pod ustavnim predsednikom (banom ali našim kardinalom), tudi poslanci iz vojaške meje pridejo. Za te vse prevelike ustavne dobrote imamo se zahvaliti presvitlemu cesarju samemu, ki je zaverigel vse oktrojirke in tako nastopil pravo in edino pot, ki pelje k obravnavi naših zamotanih zadev. Vse to je presvitl. cesarju neki nasvetoval stari naš domoljub in zvesti sin ustavne domovine g. Ožegovič. Pripoveduje se celo, da dvorni kancelar Mažuranič odstopi in njegovo mesto prevzame imenovani g. Ožegovič. Zakaj da pade Mažuranič, razklada se mnogotero. Nekteri pravijo, da odstopi zavoljo tega, ker nima v trojedini kraljevini zase nobene stranke. Drugi spet mislijo, da je zdajni kancelar včasih preostro na nose stopil, posebno proti uradnikom varaždinske stolice, ki so bili iz svoje službe spuščeni pa ravno te dni od presv. cesarja pomilovani in spet postavljeni na stara mesta. Tudi tista postava, po kateri so dobili nadžupani vso oblast nad županijske uradnike v svoje roke, razkačila je zelo. Najbolj pa je razžalilo ves narod, ki od konca do kraja ustavno misli in dela, to, kar se je godilo proti „Pozor-ju“ edinemu neodvisnemu

listu, kateri se je zaterl in se oživiti ne sme več. Kakor vidite, pripravljajo se pri nas imenitne premembe in kolo se suče na bolje. Šlava presvitlemu cesarju in baronu Ožegoviču!

Ptuje dežele.

Černogorska. (Zakaj knez ne pojde v Beligrad). Knez Nikola dal je serbskemu knezu Mihajlu besedo, da pojde k petdeseti obletnici v Beligrad. Bil je že tudi na cesti, pa ostal je na Dunaju in ne misli deržati svoje dane besede. Zakaj da tako? — Romanski knez Kusa pa menda pride v Beligrad in tako bi se bili snidli vsi trije vladarji podunajskih kneževin. Tu bi se moglo kaj snovati proti turški vladi in za uboge kerščanske Slavjane, ki že 500 let zdihujejo pod turškim jarmom. Tako bi mogle homatije navstati, kar pa menda avstrijski in ruski vladi ne dopada. Zatorej ste že serbskemu knezu odsvetovali, naj ne napravlja te svetkovine, — on ju pa ni poslušal. Zdaj ste pa napeli vse strune, da černogorskega kneza odvernete od njegove misli. Po tem je jasno, zakaj so tega knežiča tako slavili na Dunaju. Sam ruski poslanec grof Stackelberg ga je obiskal in mu sporočil, naj ne gre tje; — v Schönbrunu bil je slavno sprejet kot pravi vladar; poklican je bil tudi k cesarski mizi, sprejel veliki križ železne krone in obljubilo se mu je, da bode dobival od Avstrije na leto 30.000 gld. podpore, dà, celo neka kupčijska zveza se je med Avstrijo in Černogoro naredila. Vse prav in hvale vredno! Če se pa vse to dela le za dinastične interese, za ubogi narod slavjanski se pa nič ne mara: ne bode iz vsega tega nič kaj dobrega sadu. Ako vsa znamenja ne lažó, snujejo in pripravljajo se na Turškem imenitne reči; znani „bolni“ mož čedalje bolj boleha in ne bode dolgo več tako pri močeh, da bi pod svojim hudim jarmom deržal junaške in krepke Slavjane. Prej ali slej razpade Turško na več kosov, vstalo bode več kerščanskih federastično zvezanih slavjanskih dežel in vladarji romanski, serbski in černogorski bi mogli pri teh važnih dogodbah igrati najperve naloge ali role. Če pa le na svoje dinastične interese gledajo, svojo srečo od narodne sreče ločijo, in ubogo ljudstvo pod stari težki jarm tlačijo, — gotovo izbujeni narod tega ob svojem času ne bo pozabil. Zatorej po naših mislih ni prav in modro, da knez Nikola ni šel v Beligrad.

Pruska. Deržavni zbor je tudi kupčijsko pogodbo odobril, vendar pa ne tako v eni sapi, kakor dunajski. — V vojvodinah se ljudstvo ne kaže Prusom kaj posebno prijazno. Kralj gre v sredi t. m. v Kijel, da ogleda tamošnje prusko brodovje.

Sardinjska. Govori se, da bode vlada konkordat s papežem sklenila, ker so neki res tudi sv. Oče terdne volje, sprijazniti se s sardinskim kraljem.

Francoska. Napoleon pride te dni zopet v Pariz. „Rudeči“ princ Plon-Plon pa jo je že pobasal v Švajco, kjer misli nekaj časa prebivati, potem pa iti ali na Italijansko, ali pa celo v Ameriko. Kaže se tedaj, da je razpor velik in resničen. Nikomur tudi ne bo dosti žal po njem, ki je samo znal dobro kričati, pa še to le bolj tje v en dan! Ostro Napoleonovo pismo je tedaj veliko pomoglo. — Zastran Amerike se pa še nič prav ne ve, kaj bo cesar sklenil.

Amerika. Vjeti jugovski pervosednik Davis je z drugimi zarotniki vred pred sodbo. Tu se bo pokazalo, ali je umora kriv, ali ne. Ne obeta se mu pa nič prida; vendar se nadjamo, da ga bodo sodniki svobodne vlade pravično sodili, in se kar nič nad njim

maščevali. — Johnson misli zdaj veliko amnestijo oklicati. Angleška in francoska vlada se ste tudi že pred njim zabale in ne dajete več jugovskim ladijam potuhe in zavetja. —

Mehiko. Novo cesarstvo je v veliki nevarnosti. Sledi boj za bojem med cesarskimi in republikanskimi vojaki, in poslednje dni se le čuje, da le-ti vedno bolj zmagujejo, cesarski pa da prihajajo v vedno večje stiske. Juarez iz severnih držav dobiva zmirej več vojakov, ki jo tje kot „naselniki z orožjem“ na svojo roko mahajo — na vojsko pa proti tujcem! Sliši se že tudi, da misli Maks slovo dati mehikanskemu cesarstvu, ker iz severne Amerike vse nevarnosti čež-nj leté, upanja je pa malo, da bi ktera koli pomoč še kaj zdala, ker tudi Napoleon si bo dvakrat premislil, preden se v boj z republikansko vlado spusti, ker tudi Francozi ne marajo za cesarstvo. Hudi dnevi!

Razne novice.

* Prevzvišeni kardinal Scitowsky vpletel je v venec svojih bogoljubnih del spet nov drag kamen: daroval je 200.000 gld. za nadškofijsko gimnazijo v Ternovem (Tyrnav) na Ogerskem. Slava mu!

* Zadnji poljski poveljnik Berzoska je bil 28. maja t. l. s svojim služabnikom vred v Sokolovem obešen. — Te dni je bila slovaška deputacija na Dunaju pri cesarju s prošnjo, naj bi se jim zastran davkov kaj polajšalo. Obljubilo se jim je. — Jz Zadra se piše, da se bo tam po nasvetu nekega dunajskega obertnika ustanovilo akcijsko društvo, ki bode za to skerbalo, da se pavola ali drevesna volna prideluje in kolikor mogoče, tudi razširja. Zdajne poskušnje so se neki dobro obnesle. — Novo mesto na Kranjskem, po nemško: Rudolfswerth, bode petstoletnico svojega obstanka 18. do 21. avgusta (namestu 7. aprila) slavilo. Prav! Vganiti pa vendar ne moremo, čemú nekteri v čisto slovenskem kraju nemško ime tako strastno priljubujejo. Slovenski kmet nikdar si ne bo dolzega nemškega imena zapomnil in ga tudi prav izgovarjal. — V mestu Sarajevu na Bosenskem so si tamošnji katoličani že vse prikerbali, da v kratkem napravijo katoliško šolo. Sultan jim je daroval 12.000 prijestrov, avstrijska vlada 250 gld., francoska 200 frankov in ravno toliko tudi italijanska. Pa tudi drugi so veliko darovali. Bog daj srečo, da po tej šoli zasveti kmalo rumeno solnčice boljše prihodnosti! — 20. maja so imeli v Novih dvorih na Hervaškem obletnico po neumerlem banu Josipu Jelačiću. Spominek njegov, ki bo kinčal Zagreb, bode že neki tud jesen gotov. —

* Glavnica „Slovaške matice“ je že v prvem letu narastla na 100.000 gld. Kmalo dobi tudi svoj posebni dom. Prav lepo napreduje tudi v književnem oziru. — Ves imetek „matice ilirske“ v Zagrebu je znašal konec 1864. l. 24.308 gld. 78 kr. — Jugoslovenska akademija je imela konec l. 1864 glavnico 173.926 gld. in jugoslovensko vseučilišče 11.516 gld. Da bi se pač kmalo oživele! — Na Dunaju zdaj neki 2500 moških službe išče. — Nek zidarsk mejster svetuje Dunajčanom, naj si napravijo po njegovem nasvetu veličansko mertvaško hišo s 100 nadstropji ali podi, v ktero bi lahko djali še več ko 5 milijonov mertvih. Veljala bi pa 30 milijonov in bi se potem tudi splačala, če bi bilo na leto 10.000 pogrebov in bi se od vsacega vsaj 100 gld. plačalo. Ta mož zna

računati! — Nek mož je svoji ženi tako klofuto dal, da se je ob steno zadela, tako da je pri tej priči iz zadelane omarice nekaj cekinov na tla zacvenkalo. Hitro je bil prepir pozabljen! — V Mehiki tirja zdravnik, če l mesec bolnika ozdravlja, 6000 gld., za pomoč pri porodu pa 400 gld!

Gospodarstvene. (Duhovniki pomagajte tudi kmetijstvu!) Imamo sicer že davno davno kmetijske družbe, ki se trudijo za napredek materijalnega stanja. Tudi listi, ki jih izdajajo v povzdigo kmetijstva in obertništva, pomogli so že gospodarjem veliko veliko na bolje. Tudi kmetijske podružnice so dober pripomoček, ali niso zadosti in ne morejo vsemu kaj. V vsaki fari naše domovine naj bo ena podružnica! Onda se še le zamoremo nadjati, da se bode kmetijstvo zboljšalo. — Če pa pravimo, naj se v vsaki fari ustanovi kmetijska podružnica, ne mislimo s tem, da bi vsi farmani (faráni) tudi biti morali udje kmet. podružnice, kar, žalibože! tudi ni mogoče: dosti je, če bodo po svojem pervosedniku v zvezi s kmetijsko družbo. — Namen kmetijskih podružnic v obče prvi je in glavni: da se učé kmetovavci eden od drugega kmetovati (gospodariti). Ta namen naj bo tudi farnim podružnicam. V vsaki fari naj se ljudstvo v kmetijstvu podučuje. Kdo pa je v fari sposobniši za to podučevanje, kakor duhovnik? Ljudskim šolam, kakoršne so zdaj, je glavni namen, učiti mladino kerščanskega nauka, potem brati, pisati in računati (rajtati); za podučevanje v kmetijstvu pa še ni pravega časa in so deca tudi premlada. Ni tedaj čuda, da kmetijstvo dozdej neposredno od ljudskih šol nobene koristi ni imelo. Res, da se sadjoreja po več šolah ne zanemarja, ali s kmetijstvom se šole še ne pečajo. Saj pa tudi ni pričakovati zaželenega sadú od podučevanja v kmetijstvu v takej starosti, v kateri učenci še misliti ne znajo. Kmetijska znanost sezamore še le v ponavljavnica h z uspehom učiti.

Cesarske in škofijske postave velevajo, naj se v vsaki fari ob nedeljah in zapovedanih praznikih mladina v kerščanskem nauku podučuje. Vsako leto se v ta namen popisuje v vsaki fari mladina za ta poduk in se mora potem naznanjati višim oblastim, kako kaj napreduje. Vpeljane pa so ali se vpeljujejo ponavljavnice, in prav je tako, ker je jasno kot solnce, da brez ponavljavnice ljudske šole sploh malo ali nič ne koristijo. Kdor to bolje preudarja, ne potrebuje še posebnih dokazov. Ponavljavnice ostanejo tedaj za nedelje in praznike. Res je, da ima duhovnik o teh dnevih največ opraviti; ali je spet res, da je o Gospodovih dnevih perva in glavna dolžnost duhovnikov: ljudstvo podučevati.

(Dalje prih.)

Duhovske zadeve.

Kerška škofija: Umerl je č. g. Böhm Jož. komendator nemškega reda in fajmošter v Pulstu.

Loterija.

Gradec: 62. 66. 28. 10. 38.

Dunajska borsa 3. junija 1865.

Bankine akcije	800.
Kreditne „	183.40
London	108.80
Novi zlati	5.19
Srebro	106.75